

69

מדינת ישראל
משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

הועדה לבדיקת הנסיבות אשר הביאו לאסון בפסטיבל ערד 1995

דו"ח מסכם

יום ג' - 1 אוגוסט 1995

הוסף פיק החרקים
קולט - (7-10)
תע"מ 11

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

הגב' שולמית אלוני

שרת המדע והאמנויות

גבירתי,

ביום 19 יולי 1995 נתמניתי על ידך לעמוד בראש ועדה לבדיקת הנסיבות אשר הביאו לאסון בו נהרגו ונפצעו מספר בני נוער, בפסטיבל ערד, באתרוק, בעת הופעת הפרידה של להקת "משינה", ביום 18 יולי 1995.

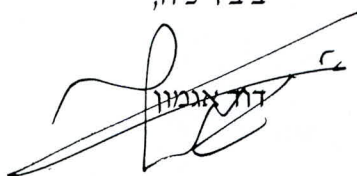
הועדה שהוקמה, נתבקשה לאתר ולזהות את הגורמים בעטיים אירע האסון וכן לבחון את כל האמצעים הביטחוניים והארגוניים אשר נקטו בהפקת הפסטיבל בכלל ואשר נדרשים למניעת אסונות הכרוכים בהתקהלות קהל רב, וכן לציין אמצעים שמן הדין שינקטו באירועים מסוג זה, ואשר לא ננקטו כראוי במקרה הנדון.

הועדה קיימת סדרת סיורים, פגישות, שמיעת עדויות ודיונים במהלך הימים שבין 20 יולי 1995 לבין 31 יולי 1995.

ביום ד', 26 יולי 1995 הגשנו לך את דו"ח הביניים, שהוצג על ידינו ובנוכחותך, בועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

אני מתכבד להגיש לך בזה את הדו"ח המסכם של עבודת ועדת הבדיקה, המבטא את המסקנות וההמלצות ע"פ מיטב שיפוטנו והערכתנו.

בברכה,

ד"ר אנוני

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

תוכן העניינים

1. חברי ועדת הבדיקה
2. לוח-זמנים לדיוני ועדת הבדיקה.
3. פסטיבל ערד - אבני דרך
4. מבוא
5. פרק א' - מסקנות
6. פרק ב' - המלצות
7. נספחים (כרך נפרד)

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

חברי ועדת הבדיקה

תא"ל (מיל') דוד אגמון - יו"ר הועדה

אלי"מ (מיל') בצלאל טרייבר

ד"ר דן רונן - מנהל האגף לתרבות ולאמנות במשרד המדע והאמנויות

רענן דינור - מנהל האגף לתרבות בעיריית ירושלים

נצ"מ משה קראדי - רמ"ח מבצעים, ובט"פ, מטא"ר, משטרת ישראל

ארנה לין - עו"ד

גב' שוש גולן - מזכירת הועדה

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

לוח זמנים לדיוני ועדת הבדיקה

סיוור באתר	-	10.00 - 12.00	-	יום ה', 20.7.95
		12.00-		
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	-02.00		(21.7.95)
סיוור נוסף באתר בהשתתפות קציני משטרת ישראל.	-	09.00 - 07.30	-	יום ו', 21.7
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	09.00 - 19.30		
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	17.00 - 00.30	-	יום א', 23.7
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	17.00 - 13.00	-	יום ב', 24.7
הכנת דו"ח ביניים	-	17.00 - 20.00		
הגשת דו"ח הביניים	-	23.00 - 20.00		
הצגת דו"ח הביניים בפני ועדת החינוך בכנסת	-	17.30 - 15.00	-	יום ג', 25.7
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	17.00 - 10.00	-	יום ד', 26.7
דיוני ועדה ושמיעת עדויות	-	18.00 - 12.00	-	יום ה', 27.7
דיוני ועדה והכנת דו"ח מסכם	-	7.00 - 11.00	-	יום א', 30.7
דיוני ועדה והשלמת דו"ח מסכם	-	08.00	-	יום ב', 31.7

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

פסטיבל ערד - אבני דרך

פסטיבל ערד "נולד" כארוע מקומי (באופיו ובממדיו) בשנת 1982.

בשנים הראשונות התקיים הפסטיבל במתכונת מצומצמת יחסית ובניהול המתנ"ס בערד, שבראשו עמד מר בצלאל טביב.

בשנת 1988 הוקמה "עמותת פסטיבל ערד" בראשות ראש המועצה המקומית דאז, מר בייגה שוחט ומאז היבחרו לראשות העיר (1989) עומד בראשה מר בצלאל טביב.

עם הקמת העמותה, הועברה הפקת הפסטיבל לאחריותה ולניהולה, תוך שילוב גורמים עירוניים בתהליך ההפקה.

במהלך השנים, ובעיקר מ-1988 - שנת הקמת העמותה, מתרחבת והולכת מתכונת הפסטיבל והיקפו - בכמות האירועים, במגוון המופעים, בהרחבת והוספת מקומות להופעה, ובהיקף הקהל המגיע למקום, וזאת תוך "חיפוש" אחר תשתיות נאותות לאירועים רבי משתתפים, ומופעים ייחודיים.

החל משנת 1993 הופעל אתר מופע רוק חדש, המכונה "אתרוק", אשר הקמתו והפעלתו החלה לקראת הפסטיבל ה-10. האתר הוקם באיזור התעשייה, משיקולים של הרחקת מופעי רוק, רעשניים ורבי משתתפים, ממרכז העיר.

לקראת הפסטיבל ה-13 השנה הורחב האתר ושופץ תוך נסיון למסדו כאתר למופעי רוק גם ביתר ימות השנה.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

מבוא

במהלך הימים שחלפו, שמעו חברי הועדה עדויות רבות ועיינו במסמכים רבים, ואולם רק מקצתן של העדויות ומקצתם של המסמכים אוזכרו במפורש במסקנות אלו, לפי חשיבותם. כל העדויות הוקלטו ותומללו, והמסמכים שבהם עיינו חברי הועדה הופקדו למשמרת במשרד האמנויות, כדי שניתן יהיה לעיין בהם במידת הצורך. יצוין עוד כי חלק מהמסמכים והנתונים שחברי הועדה ביקשו לעיין בהם לא הועבר לעיונם למרות הבקשה. במידה ונמצאה רלבנטיות לענין זה, אוזכרו הדברים במסמך.

חברי הועדה מבקשים לציין עוד כי העדים שהופיעו בפני הועדה לא נחקרו תחת אזהרה ולא נתנו עדות בשבועה, והם גם לא נחקרו על ידי חברי הועדה לפי הכללים הנהוגים בבתי המשפט, אלא בהתאם לכישורים וליכולת של חברי הועדה, על פי נסיונם ומקצועם.

ולבסוף, תוך כדי עבודת הועדה, הוקמה במקביל ועדת חקירה של המשטרה לבדיקת האסון בערד, ולאחר מכן החלה המשטרה בחקירה של בעלי התפקידים מחשש לעבירה של גרימת מוות ברשלנות. מטעמים אלו, על פי כתב המינוי וכדי למנוע חקירה כפולה, צמצמה ועדת הבדיקה את מסקנותיה והמלצותיה בעיקר לתחומים שבאחריות משרד האמנויות ולתחומים שככל הידוע לועדה, המשטרה טרם התחילה בחקירתם, וזאת מבלי להתעכב על מלוא האחריות האזרחית והפלילית של בעלי התפקידים בפסטיבל.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

פרק א'

מסקנות

פתח הדבר

בפסטיבל ה-13 של ערד חל "ליקוי מאורות" אשר מצא את ביטויו במופע הפרידה של להקת "משינה" באתרוק, ואשר הטיל את צילו כמעט על כל בעלי התפקידים הרלבנטיים לבדיקת הועדה. "ליקוי המאורות" הזה נבע מהיווצרותן של שתי תפישות מוטעות אשר הכתיבו את הפעולות של בעלי התפקידים שיוזכרו במסמך זה:

האחת: התפישה שכל פסטיבל ערד תוכנן והופעל על-בסיס הנסיון והלקחים שהופקו מפסטיבל קודם, מבלי לנסות ולצפות אירועים מיוחדים ולהערך לקראתם, אשר הביאה לביצוע טעויות שניתן היה להמנע מהן. מקרים של "כמעט אירוע", לא תוחקרו מספיק, ולא הופקו מהם לקחים כראוי. ע"פ אותה תפישה מוטעית, תוכנן, יושם ובוצע מופע הפרידה של "משינה" באתרוק, בהתאם ללקחי הפסטיבל ה-12, ללא היערכות מספקת לשינויים שנעשו, לצרכים שהשתנו, ומבלי ליחס אותה חשיבות הנדרשת למופע, ולייחוד שבו.

השניה: התפישה המוטעית שלפיה בפסטיבל בכלל, ובמופע הפרידה של "משינה" באתרוק בפרט, נתפשה התנהגות הקהל כאיום שנגדו יש לפעול, תחת לפעול למניעת מצב של התקהלות, וליצירת תנאים נוחים ובטוחים להפעלת המופע. בדרך זו ההערכות באתרוק היתה קשיחה ומראש, עם עיקר הכוחות באיזור הבמה, ששם, מנסיון, היו צפויים אירועים, ולא בפריסה והיערכות גמישות שבהם רוב הכוח צריך להיות בתחילה בכניסות, ובהדרגה לשנות הערכות ופריסה עם זרימת הקהל לתוך האתר.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

במסקנות שיובאו להלן ינתן ביטוי לתוצאות של "ליקוי המאורות" הזה, ושל השתרשות התפישות המוטעות שפורטו לעיל.

א. עירית ערד, העמותה ומטה הפסטיבל

1. בפסטיבל ערד 1995, ניתן להבחין בטשטוש גבולות מסוכן בין "העמותה" "לעיריה" ולמטה הפסטיבל. באופן מעשי ומשפטי יש להבחין בשלוש ישויות שונות:
    - 1.1 עירית ערד (בעבר המועצה המקומית ערד);
    - 1.2 עמותת פסטיבל ערד, שנרשמה ככזו בשנת 1988;
    - 1.3 מטה הפסטיבל, אשר מרכז מטעם העמותה את הטיפול בכל הקשור בפסטיבל.
  2. בתוך העמותה ומטה הפסטיבל הבחנו בעיקר בבעלי התפקידים הבאים כבעלי רלבנטיות לארועים שנבדקו על ידינו:
    - 2.1 יו"ר העמותה, מר בצלאל טביב, שהוא גם ראש העיר ערד.
    - 2.2 מנכ"ל העמותה, מר אבינעם ורבנר, המשמש גם כמנכ"ל העיריה.
    - 2.3 מר משה גלנץ, ראש מטה הפסטיבל, אשר לצורך הפסטיבל מועסק בחוזה מיוחד כעובד שכיר של העמותה.
  3. עמותת פסטיבל ערד פועלת מכוח תקנון, באמצעות הועד המנהל של העמותה. הגופים התומכים המרכזיים של הפסטיבל הם: המועצה המקומית ערד (450,000 ש"ח) משרד האמנויות (1,000,000 ש"ח) הסוכנות היהודית, משרד התיירות ומפעלים שונים. המבנה הארגוני "הרישמי" של פסטיבל ערד מתייחס בעיקר לבעלי התפקידים הבכירים הבאים: בצלאל טביב - יו"ר העמותה, אבינעם ורבנר - מנכ"ל, משה גלנץ - מנהל מטה הפסטיבל, והמפיקים - רועי ויוסי שוורץ.
- (הערה: חברי הועדה מוצאים לנכון לציין כי בין חברי הועד המנהל מצויים גם נציגי משרדי ממשלה, בכללם גם נציגי מנהל התרבות הכפוף למשרד המדע והאמנויות, למרות זאת לא נמנעה הועדה מלעסוק באחריות הועד המנהל.)

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

4. הסעיפים 9 ו-11 לתקנון העמותה, מתייחסים לתפקידי הועד המנהל, ואילו סעיף 12 לתקנון, מתייחס לתפקיד ועדת הביקורת של העמותה. בקצרה ניתן לומר, שכפי שמקובל בעמותות שכאלה, ובתקנונים שלהן, הועד המנהל הוא בעל מירב הסמכויות לקביעת מדיניות ולניהול העמותה על פי מטרותיה ותקציבה. ועדת הבקורת של העמותה בודקת בעיקר את העניינים הכספיים והמשקיים של העמותה. הוועדות הקבועות של העמותה הן: ועדת בקורת, ועדת מכרזים, וועדת כספים.
5. לוועדה הועברו 3 פרוטוקולים של ישיבות הועד המנהל לקראת פסטיבל ערד 1995, (יצויין כי ידוע שהיתה "ישיבת חיסול" של הפסטיבל, לאחר קבלת ההחלטה על הפסקתו, ואולם פרוטוקול ישיבה זו לא הועבר לחברי הועדה, חרף בקשתם). ישיבות הועד המנהל קויימו בתאריכים: 23.2.1995, 14.5.1995, 3.7.1995. מן הפרוטוקולים ניתן לראות בעליל כי הדיווח לועד המנהל הוא כללי ביותר, ומתרכז בשאלות תקציב ובהשלכות הפסטיבל על תושבי ערד, ופחות בנושאים החשובים לענייניו דהיינו: אבטחה, בנייה באתרוק ומכירת הכרטיסים. יצויין כי ניתן להבין מתוך העדויות, שמירב הפעילות של העמותה לקראת הפסטיבל, מתבצעת בוועדות המישהנה שלו, ואולי יותר מכל "בישיבות הפקה" בראשות המפיקים של הפסטיבל.
- בנושאים שנבדקו ע"י הועדה, לא מצאנו נהלים כתובים וברורים או הגדרות ניהוליות וארגוניות ברורות, שמכתיבים לבעלי התפקידים בעמותה או לאלו בעיריה שעוסקים בביצוע הזמנות העבודה של העמותה, את פעולותיהם בפסטיבל, ואת תחומי האחריות שלהם בפסטיבל. יתרה מכך, בנושאים שנבדקו ע"י הועדה, לא מצאנו נהלים כאלה שיאפשרו לבעלי התפקידים בעמותה לפקח בצורה ראויה על מי שמועסק על ידי העמותה לצרכי הפסטיבל. ולבסוף, לא מצאנו נהלים כאלה שיקבעו את החלוקה הארגונית והניהולית הברורה בין הגופים המבצעים העיקריים של הפסטיבל, דהיינו- המפיקים והאחראים על האבטחה והפקוח בפסטיבל, לבין בעלי התפקידים בעמותה, בעיריה ובמטה הפסטיבל.
- יצוין כי בעלי התפקידים בעמותה, דוגמת ה"ה ורבנר וגלנץ אכן הבחינו בצורך בנהלים אלו, ואף נערכו להכנת "ספר נהלים" מסודר, ואולם היערכות זו עתידה היתה להתממש רק לקראת פסטיבל ערד ה-14 בשנה הבאה. כמו כן יצוין כי מנכ"ל העמותה - אבינעם ורבנר, התריע בפני הועד המנהל על הצורך במינוי מנכ"ל נפרד לפסטיבל, מתוך הבנת הקשיים שבכפל התפקידים.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

6. הועדה מוצאת לנכון לציין במיוחד את העדרו של נושא תפקיד קב"ט הפסטיבל, אשר צריכה להיות לו האחריות הקונקרטית והמיוחדת לנושא בטחון, אבטחה ופיקוח בפסטיבל. ככל שחברי הועדה יכלו לברר, מעולם לא הובחן הצורך בבעל תפקיד כזה, ומעולם לא התקיים בפועל תפקיד כזה.

7. חברי הועדה מצאו, שבעוד שהועד המנהל של העמותה הוא האחראי לניהול, לפיקוח ולמימוש של הפסטיבל, הרי בהעדר ספר נהלים מסודר, בשל קשיים ארגוניים בכינוס הועד המנהל, ובשל המציאות של ניהול בפועל באמצעות הועדות והמפיקים, בתיאום עם ה"ה ורבנר וגלנץ - הועד המנהל אינו ממלא בפועל את תפקידו ומסתפק בקבלת דיווחים כלליים בלבד על ההיערכות לפסטיבל, ובדיונים כלליים על דיווחים אלו. לכל היותר מבצע הועד המנהל פיקוח בדיעבד, בתום הפסטיבל, ובאמצעות קבלת דו"ח ביקורת, על ביצוע הפסטיבל, ומנסה להפיק לקחים לקראת הפסטיבל הבא.

8. חברי הועדה סבורים כי חברי הועד המנהל, ובראשם מר בצלאל טביב - ראש עיריית ערד, נושאים באחריות כוללת לפסטיבל ערד, על כל הכרוך בו, ובמקרה דנא, גם האסון באתרוק, ולחוסר פיקוח על התכנון והביצוע כאמור בסעיף 4 לעיל, להעדרם של נהלים כאמור בסעיף 5 לעיל, ולהעדרו של קב"ט הפסטיבל כאמור בסעיף 6 לעיל.

9. חברי הועדה סבורים כי מנכ"ל העמותה, מר אבינעם ורבנר, נושא באחריות בתוקף תפקידו כמנכ"ל העמותה, להעדרם של הנהלים כאמור בסעיף 5 לעיל, ולהעדרו של בעל תפקיד קב"ט הפסטיבל כאמור בסעיף 6 לעיל.

10. חברי הועדה סבורים כי בנושאים שנבדקו ע"י הועדה, ראש מטה הפסטיבל, מר משה גלנץ נושא באחריות לכך שלא בוצע פיקוח בפועל על מי שהועסקו על ידי העמותה בביצוע הפסטיבל (ולהחלטות נוספות שהחליט עליהן מתוקף תפקידו כמפורט להלן).

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

ב. האחראים על רישוי אתרוק

1. אתרוק משמש ככזה כבר מספר שנים. אין לדעת בשלב זה, מי טיפל ואיך טיפלו ברישוי בשנים שעברו, ואולם ידוע כי הרעיון של שימוש באתרוק ככזה, כדי להרחיק את מופעי הרוק ממרכז העיר, נהגה עוד בזמן היותו של שוקי וייס מפיק הפסטיבל, ועל ידו.
2. השנה, לקראת הפסטיבל, נערכה העמותה להכין, להרחיב ולשפר בעצמה, ולא באמצעות קבלנים, את אתרוק. התכנון בענין זה נעשה על ידי משה גלנץ, ראש מטה הפסטיבל, שתכנן את הגדר המקיפה את האתר לרבות השערים שבה, ואת המובילים שנקבעו בפתח שער הכניסה. יצויין כי מר גלנץ חסר הכשרה מקצועית כלשהי שיכולה לסייע לו בתפקיד זה שנטל על עצמו.
3. הביצוע של העבודות שזכרו בסעיף 2 לעיל, נעשה על ידי אנשי מחלקת הגינון של עיריית ערד, לפי הנחיית מזמין העבודה, משה גלנץ, ובלא שהתהליכים הללו עברו הליכים מסודרים של ועדות מקצועיות ומומחים מקצועיים בעיריה.
4. בקשה לרשיון עסק טעון רישוי (והאתרוק הוא אכן עסק שכזה), מוגשת על טפסים מוכנים מראש, על פי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968, וצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשל"ג - 1973. הפריט הנוגע לענין הוא פריט 7.7. (ה) הנוגע למקום לעריכת מופעים תחת כיפת השמיים.
5. הבקשה הוגשה ביום 26.4.1995 ע"י אבינעם ורבנר מנכ"ל העמותה, ואילו האישורים שנדרשו הם של המחלקות הבאות: מחלקת תברואה, פיקוח עירוני, מחלקת הנדסה, כיבוי אש, משרד הבריאות ומשטרת ישראל.
  - 5.1 במסגרת השינויים שחלו בעסק מעת מתן הרשיון לאחרונה, נרשם בטופס תחת הכותרת "פרוט השינויים" - "פסטיבל ערד - 1995 בין התאריכים 17-20.7.95. כ- 18,000 איש- מקומות בעמידה. המקום מגודר".

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

- 5.2 מחלקת התברואה והרישוי של המועצה אישרה את הבקשה בסעיף 1, ביום 30.5.1995 "לפי תוכנית" ובחותמת תברואן העיריה "אין הערות" ביום 1.6.1995. (לא ראינו, ואין לדעת אם קיימת, תוכנית מפורטת של מחלקה זו). הועדה המקומית לתכנון ולבניה אישרה את הבקשה בסעיף 2, בחתימת גב' חנה קרוזל מנהלת מדור רישוי ופיקוח, בתאריך 5.6.1995.
- משרד הבריאות אישר את הבקשה בסעיף 3 בציון "אין התנגדות" ביום 16.7.1995 בחתימת מפקח לבריאות הסביבה, ובסעיף 4 בחותמת "אושר" - "בתנאי מכירת מזון מעסקי מזון מאושרים בלבד".
- לא ראינו, על גבי הטפסים שהועברו אלינו, את אישור והערות כיבוי אש בסעיף 5 של הבקשה.
- המשטרה אישרה את הבקשה בסעיף 6. בעותקים שברשותנו לא ברור התאריך על גבי החותמת, ואולם מתוך העדויות אנו יודעים כי האישור ניתן ביום 17.7.1995, בחתימתו של תנ"צ אבני, מפקד המרחב, ע"פ המלצתו של קצין רישוי ואבטחה מרחב הנגב, רפ"ק ממך, שהיה אחראי לטיפול בבקשה ובדיקתה על כל פרטיה מטעמו של מפקד המרחב.
- 5.3 עוד יש לציין כי, ככל שיכלו חברי הועדה לבדוק, לבקשה צורף תרשים לא מעודכן של אתרוק, כנראה מן השנה שחלפה, אשר לא נתן ביטוי לשינויים בחומה, בעמודי השערים, בשערים, במובילים ובשטח המעודכן של האתר.
- 5.4 כמו כן צורפו לבקשה התנאים המיוחדים של פריט 7.7 מינואר 1994, בחתימת מפקד המרחב, ואולם לא נמצאת בצדו, כפי שנדרש, החתימה של מקבל התנאים (מן הסתם, זו של אבינעם ורבנר, מנכ"ל העמותה, שהגיש את הבקשה). באשר "לתנאים המיוחדים" הרי אלו לקוחים מתוך מסמך של המשטרה המפרש את סעיף 7 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1988, לפי פרוט 129 בצו רישוי עסקים: "עינוג ציבורי". יצוין כי המסמך מתייחס לכאורה לאולמות סגורים, ואולם ככל שניתן ללמוד מן העדויות של אנשי המשטרה בפני הועדה, הרי ההתייחסות של המשטרה למקום כמו האתרוק לענין הרישוי, זהה.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

ניתן לראות בעליל כי הנוהל של המשטרה שצורף, לחלוטין אינו מתאים
למקומות מסוג האתרוק, (שאיננו אולם סגור אלא הוא תחת כיפת השמיים
ואיננו מתאים דווקא למקומות ישיבה, אלא למקומות עמידה), ואולם גם
באותם מקומות שבהם ניתן וצריך היה, לעמוד בנוהל זה, בשינויים
המחוייבים - הדבר לא נעשה. (למשל סעיף 2 לגבי התכנית שיש לצרף
והסימונים הנדרשים בה, סעיף 6 לגבי דרכי מילוט, סעיף 12 לגבי אמצעים
מיוחדים למניעת פעולות איבה, ועוד ועוד).

6. תוצאה אחת מיידית של מצב הדברים שלעיל היא בהעדר תמימות הדעים בין כל
הגופים לגבי השטח המינימלי לנפש במופע מסוגו של מופע הפרידה של "משינה"
באתרוק, וכתוצאה מכך לתכולה האמיתית והנכונה של האתרוק.
כך למשל, נוהל המשטרה קובע 1 מ"ר למקומות ישיבה לא קבועים ו- 0.75 מ"ר
למקומות קבועים (מבלי להתחשב בשטחים כגון: מחסנים, חדרי מדרגות, שרותים,
מטבחים, במה וכ"ו) ואת הצורך לקבוע את מספר המשתתפים בעת ובעונה אחת
בארוע בהתאם לשטח נטו. במקום אחר, בתקנות הבטיחות במקומות ציבוריים
(אסיפות), הפנה הממ"ר את תשומת לב חברי הועדה לכך שבאולמות קונצרט
ותיאטרון לגבי מקומות עמידה, לא יעלה מספר המקומות על 4% ממספר המושבים
(ובתנאי שלכל מקום עמידה יוקצה 0.55 מ"ר). בניגוד לכל התקנות הללו, בעדותם
לפנינו, גרסו המפיקים כי, במופעי רוק מסוג מופע הפרידה של "משינה" באתרוק, ניתן
לדחוס 3 אנשים למ"ר, ועדים אחרים הביעו דעתם כי ניתן לפעול על פי חישוב של 2
אנשים למ"ר. ויכוחים דומים התנהלו לגבי התקינה ההכרחית לרוחב המובילים
בכניסה וכיו"ב.

7. כתוצאה מן האמור לעיל, ניתן רשיון עסק לאתרוק למופע רוק לקהל של 18,000 איש,
באיזור כניסה אחד בלבד, ללא איזור של ויסות מוקדם, ללא בדיקה ראויה של כל
האמצעים הדרושים לכך שהקהל הזה יכנס וישהה באתר הזה בבטחה.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

8. הרישוי של אתרוק מכוח חוק רישוי עסקים, נעשה לכאורה, על ידי הגורמים המתאימים בעירייה ובמשטרה על פי החוק, ואולם למעשה, איש מן הגורמים הללו לא בדק באופן יסודי, כנדרש בחוק, את כל הפרטים הדרושים למתן רישוי כזה, וזאת בין משום שידוע היה שהאתר כבר אושר בשנים שקדמו לכך, ובין משום שהתייחסו לאתרוק כאתר זמני שאין צורך להכביד לגביו באישורים ובפרוצדורות שונות, ובמיוחד בכל הקשור בפסטיבל.

9. חברי ועדת הבדיקה סבורים כי כל הגורמים האחראים על פי חוק לרישוי העסק של אתרוק, ואשר אישרו אותו בפועל, אחראים על כך שלא בדקו כנדרש מהם על פי תפקידם ועל פי החוק את הנתונים של אתרוק קודם לרישוי. יצוין כי חברי הועדה ביקשו וקיבלו את תכנית בנין ערים של אתרוק שנכלל בתכנית מפורטת של איזור התעשייה מס' 104/03/24. הועדה לא דנה באספקטים של חוק התכנון והבנייה, ובשאלת אחריותו של מר קדמה גבריאל מתוקף תפקידו כמהנדס העיר וממונה על הפיקוח על הבניה לעובדה שבמשך מספר שנים מתייחסת העירייה לאתרוק כאתר זמני למרות השימוש הקבוע שנעשה בו, ולמרות הבנייה שנעשתה בו לאחרונה. חברי הועדה סבורים שיש מקום לבדוק גם ענין זה, אולם לא במסגרת הזמן שהוקצב לועדה.

ג. המפיקים

1. האחים יוסי ורועי שוורץ הם בעלי חברת "פורום", והועסקו באמצעות החברה כמפיקי הפסטיבל, זו השנה השנייה. השנה הם לא נבחרו במכרז, אלא מונו בשנית להיות מפיקי הפסטיבל. חברת "פורום" חתמה על חוזה עם העמותה, ובתוקף תפקידיה החתימה, באמצעות האחים שוורץ, את העמותה על חוזה עם עשרות בעלי תפקידים, קבלנים ונותני שירותים לפסטיבל, לרבות למשל: שוקי וייס, חברת "שיטור אזרחי" שעסקה באבטחה, וכיו"ב.

2. באירוע של "משינה" באתרוק, נמצאו שני האחים, המפיקים, באתרוק (לעתים רק אחד מהם, ואולם לצורך הענין נתייחס אל שניהם כאחד). האירוע הוגדר כמופע הפרידה האחרון בהחלט של להקת "משינה", ולצורך ביצועו עמדו המפיקים קודם לאירוע ובמהלכו, בקשר ישיר גם עם שוקי וייס, מפיק להקת "משינה", ומי שהיה לפנייהם ובמשך שנים המפיק של פסטיבל ערד.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

3. ככל שיכלו חברי הוועדה לברר, הן המפיקים והן שוקי וייס ידעו לכל המאוחר ביום שבת, וכנראה גם לפני כן, כי המופע מכור לגמרי, או כמעט לגמרי, דהיינו שעד אז נמכרו כבר כ- 18,000 כרטיסים למופע. אין מחלוקת שלכל המאוחר ביום א', וייתכן שלפני כן, הוצאו ידיעות על כך לתקשורת, הן על ידי הפסטיבל והן על ידי יחסי הציבור של להקת "משינה".
4. לצורך ביצוע המופע של "משינה" באתרוק, נמצאו המפיקים בקשר ישיר מול חברת האבטחה של הפסטיבל "שיטור אזרחי" באמצעות בעליה מר מוטק'ה אביטן ומפקח כוח המאבטחים במקום אבי אביטן, בנו.
5. בעצה אחת עם המפיקים והמשטרה, ואין זה חשוב כרגע, ויש מחלוקת על כך, ביזמתו של מי, הוגדל כוח המאבטחים ל- 124 איש מ- 100 איש, כאשר המאבטחים הנוספים היו צריכים להגיע מאתרים אחרים. בנוסף למאבטחים, היו במקום גם צ'קרים (בודקים ותולשי ביקורות) מטעם חברת "יניר", שנשכרו על ידי שוקי וייס, מפיק "משינה".
6. אין חולק שהמפיקים ושוקי וייס ידעו שהמופע יהיה "חס", "המכירות היסטוריות" והמופע יהיה "מופע פיצוץ" וזאת משום תגובות הקהל במופעי הפרידה הקודמים של "משינה", המכירה הזריזה של כל הכרטיסים למופע, והעובדה שהמופע שווק כמופע הפרידה האחרון בהחלט.
7. חברי ועדת החקירה סבורים שהמפיקים לא נערכו כראות לכך שהמופע של "משינה" באתרוק יעבור בשלום.
- 7.1 למרות שידעו שזהו המופע הטעון ביותר בפסטיבל, הם לא דאגו לכך שתהיה כמות מספקת של מאבטחים מחברת "שיטור אזרחי".

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

- 7.2 למרות שהיה ברור שיהיו במופע לפחות 18,000 איש, ובוודאי רבים אחרים שאינם בעלי כרטיסים, הם לא דאגו לכך, שבדומה לאתרים אחרים במופעים דומים, יהיו מספר איזורי כניסה שדרכם יוכל הקהל להיכנס בו-בזמן; או שיהיה איזור ויסות מוקדם של בעלי הכרטיסים באיזור שלפני איזור הכניסה למופע, כך שמי שהם בעלי כרטיסים ימשיכו לאיזור הכניסה לאתר, ומי שאין בידם כרטיס יופנו למקום אחר, ולא יפריעו לקהל בעלי הכרטיסים או למופע;
- 7.3 הם לא דאגו לתדרוך מוקדם ולתאום מקיף בין כל גורמי האבטחה, התפעול והפינוי במקום (אנשי "שיטור אזרחי", אנשי "יניר", ואנשי המשטרה);
- 7.4 הם לא התריעו על סכנה פוטנציאלית באיזור הכניסה האחד והיחיד לאתרוק, לפי תחילת המופע של "משינה", בנוסף לסכנה פוטנציאלית ידועה באיזור קדמת הבמה;
8. באשר לנושא מכירת הכרטיסים למופע הפרידה של משינה באתרוק, שמעה הועדה, מעבר לעדויות המפיקים ושוקי וייס, גם את עדותו של מר יוסי בנדר, מבעלי משרד הכרטיסים "הדרן השרון" אשר שימש כמפיץ ראשי של הכרטיסים בפסטיבל ערד.
- 8.1 בניגוד לפסטיבלים קודמים, היו בפסטיבל השתא כרטיסים ממוחשבים. מבלי להכנס לכל הטכניקה הידועה של מכירת כרטיסים והפצתם, התרשמו חברי הועדה כי היו מספר פגמים גם בשיטה זו, שנועדה לתת את מירב השליטה והעדכון של מערכת המכירות, ואולם הרושם הוא שרוב-רובם של הפגמים הללו היו שוליים בסופו של דבר. כך למשל בנושא הדמיון החיצוני של הכרטיסים לכל המופעים, מה שהיקשה אולי על בדיקת הכרטיסים בשערי הכניסה באתרוק, בעובדה שבני נוער החזיקו בשוברים של בנק הפועלים בסברם (מתוך טעות או שלא מתוך טעות), שיוכלו להיכנס גם באמצעותם לאתר, ובמציאותם של זיופים כלשהם של כרטיסים למופע.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

8.2 לעומת זאת, מתוך דו"ח הבורדרו שביקשה הועדה וקיבלה, עולה לכאורה המסקנה כי בעוד שהרישיון למופע כלל רק 18,000 מקומות, עובדה שהיתה ידועה לכל מי שהיה מעורב בענין, הרי ע"פ הדו"ח נמכרו 21,148 כרטיסים למופע. מסקנה זו נובעת מהדו"ח לפיו הופקו הכרטיסים בשלשה קבצים של 9,800 כל אחד. בקבוצה הראשונה, נמכרה מלוא הכמות, לאמור: 9,800 כרטיסים. בקבוצה השניה נמכרו 6,307 כרטיסים (מתוך 9,800) בקבוצה השלישית נמכרו 5,041 כרטיסים (מתוך 9,800).
בסה"כ: 21,148 כרטיסים מתוך 29,400 כרטיסים שהופקו.

8.3 על פי ידיעות שפורסמו או נמסרו לחברי הועדה, נושא הכרטיסים נחקר על ידי צוותי חקירה מיוחדים ביחידה לפשעים חמורים וביחידה לחקירת הונאה של המשטרה. בשל עובדה זו נמנעת הועדה מציון המלצות נוספות בנושא זה, מתוך ההנחה שהעובדות כהויותן יתבררו בחקירת המשטרה בענין.

ד. חברת האבטחה "שיטור אזרחי"

1. חברת "שיטור אזרחי" דאגה לשירותי אבטחה ופיקוח גם לפסטיבל ערד הקודם. היא נבחרה במכרז גם השנה, ומבלי להיכנס למכלול תפקידיה, היה עליה לדאוג תחת פיקוח המשטרה, לאבטחת המופע של "משינה" באתרוק. החברה חתמה עם העמותה על שני חוזי העסקה נפרדים - האחד לשמירה, אבטחה וסדרנות והשני לסיוע לפיקוח העירוני.

2. כ-124 מאבטחים של חברת "שיטור אזרחי" איבטחו את המופע. באיזור השערים הוצבו לכל היותר 34 מאבטחים, בתחילתם של כל אחד מ-16 המובילים ובאמצעיתם, כאשר חלקם משמשים "כמפקדי כוחות". המאבטחים הללו, היו רוב רובו של הכוח שהוצב מבעוד מועד בשערים, ובפועל היו אלו הם שהיו צריכים להתמודד בצורה המיידית ביותר מול הקהל והלחץ שהפעיל על השערים.

3. חברי ועדת החקירה סבורים שבעלי חברת האבטחה "שיטור אזרחי", לא נערכו כראוי לכך שהמופע של משינה באתרוק יעבור בשלום.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

- 3.1 למרות שידעו שזהו המופע הטעון ביותר בפסטיבל, הם לא דאגו לכך שתהיה כמות מספקת של מאבטחים, לאור המטלות להן נדרשו באירוע מיוחד זה.
- 3.2 למרות שהיה ברור שיהיו במופע לפחות 18,000 איש, ובוודאי רבים אחרים שאינם בעלי כרטיסים, הם לא דאגו לכך, שבדומה לאתרים אחרים במופעים דומים, יהיו מספר איזורי כניסה שדרכם יוכל הקהל להכניס בו-בזמן; או שיהיה איזור ויסות מוקדם של בעלי הכרטיסים באיזור שלפני איזור הכניסה למופע כך שמי שהם בעלי כרטיסים ימשיכו לאיזור הכניסה לאתר ומי שאין בידם כרטיס יופנו למקום אחר, ולא יפריעו לקהל בעלי הכרטיסים או למופע;
- 3.3 הם לא דאגו לתדרוך מוקדם מקיף בין כל גורמי האבטחה במקום (אנשי "שיטור אזרחי", אנשי "יניר", ואנשי המשטרה);
- 3.4 הם לא התריעו על סכנה פוטנציאלית באיזור הכניסה האחד והיחיד לאתרוק, לפני תחילת המופע של "משינה", בנוסף לסכנה פוטנציאלית ידועה באיזור קדמת הבמה;
- 3.5 הם לא דאגו שפריסת המאבטחים תהיה כזו שתאפשר להם לשלוט בצורה המירבית בארוע ובקהל, בין השאר בכך שהציבו את כוח המאבטחים שצריך היה לפקח על החומות, בתוך החומות במקום מחוץ לחומות.
- 3.6 החברה לא הקפידה על הפרדה בין העיסוק באבטחה לעיסוק בביקוח בכך שהמועסקים על ידה הופעלו לשתי המשימות ללא הקצאת כוחות נפרדים.
4. חברי הועדה התרשמו, שחברת "שיטור אזרחי", בעליה ומנהליה, והאופן שבו תפקדו המאבטחים, מעלים ספק רב לגבי יכולתם לקחת על עצמם את האחריות לאבטחת אירוע בהיקף כזה. בהעדר תקינה ראוייה בענין זה, ורישוי מתאים של חברות אבטחה, לא ניתן בשלב זה לקבוע מעבר לכך, ואולם חברי הועדה התרשמו, כי ספק אם אנשי האבטחה במקום או חלקם ענו על קריטריונים הכרחיים של גיל ושירות צבאי, ורובם בודאי היו חסרי ניסיון באירועים מסוג זה של מופע הפרידה של "משינה" באתרוק.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

ה. המשטרה

1. יש להקדים ולומר שבמקביל להקמת ועדת הבדיקה, הקימה המשטרה ועדת חקירה לבדיקה מקצועית של ביצועי המשטרה באירועי ערד ובאסון באתרוק. חברי ועדת הבדיקה ערים לכך שעשוי להתעורר הצורך לבחון את מסקנות הביניים לאור המסקנות המפורטות שיוצאו בעתיד ע"י ועדת החקירה של המשטרה.
2. כמו בכל שנה, גם השנה, ניהלה המשטרה עבודת מטה, והוציאה פקודת מבצע לפסטיבל ערד בחתימתו של מפקד מרחב הנגב.
3. במשטרה קיימת היררכיה פיקודית ברורה, וניתן למצוא בין בעלי התפקידים הרלבנטיים לענייננו את: הממ"ז, הממ"ר, ק' אג"ם מרחבי, ק' רישוי ואבטחה מרחבי ומפקד הכח במקום, במקרה זה ראש לשכת הסיור.
בתוקף תפקידה ע"פ החוק, המשטרה קיימה ישיבות תיאום בנושא פסטיבל ערד 1995, ברמות השונות של הפיקוד. לענייננו העיקר הן הישיבות בנושא האבטחה בכלל והאבטחה באתרוק בפרט.
4. אין חולק שברמת הפיקוד על נושא האבטחה והבטחון של הציבור, מפקד כח המשטרה באתרוק, הוא "המפקד העליון" ולמרותו סרים כל הנוכחים במקום שבין בעלי התפקידים, בין אם הם בפיקודו הישיר דוגמת השוטרים בלי שכר או עם שכר, ("הכחולים"), אנשי מג"ב ("הירוקים"), ובין אם הם בפיקוחו באופן עקיף, ע"פ הנסיבות, דוגמת אנשי חברות האבטחה מכל מין וסוג.
5. ככל הידוע לוועדה, כמות השוטרים שאיבטחה את כל השטח של האתרוק בזמן המופע של משינה היתה: 54 שוטרים, כאשר כח זה כלל את השוטרים שהוצבו במחסומי הדרכים של כבישי הגישה לאתרוק, את השוטרים שהיו "כח החומות" מסביב לאתרוק, את השוטרים שהוצבו בקדמת הבמה בתוך אתרוק, ואת השוטרים שניצבו בשערי הכניסה של אתרוק (בשערי הכניסה 15 שוטרים כולל מפרד).

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

6. בזמן הארוע, בוצע תדרוך של כל אנשי המשטרה במקום, כמפורט בסעיפים 2 ו-3 לעיל ע"י מפקד האתרוק. ככל הידוע לחברי הועדה לא נעשה תדרוך או תאום פורמלי בין כוחות המשטרה לחברות האבטחה במקום.
7. חברי הועדה סבורים כי כוחות המשטרה, כל כוח ע"פ אחריותו, לא נערכו בצורה טובה מספיק להבטיח את ביטחונם ובטיחותם של הציבור באתרוק בזמן המופע של "משינה".
- 7.1 בתחום אחריות המרחב לא הוקצה כח שוטרים מספיק ומתאים שיכול היה להתמודד עם מופע מסוגו של המופע של "משינה".
(הממ"ר אמר שתיכנן להכפיל את הכוחות לקראת תחילת ההופעה של "משינה", בסביבות השעה 23.30. זוהי עובדה שאין לה ביטוי בפקודת המבצע, ואולם בכל מקרה היא מתאימה לתפישה המוטעית כפי שהוגדרה בראשית מסמך זה).
- 7.2 בתחום אחריות המרחב לא התקבל מירב המידע שיכול וצריך היה להתקבל על פרישת הכוחות המדוייקת של כח המשטרה באתרוק (מיקום ומספר) בעת תחילת הארוע (הופעות להקות החימום) ובעת תחילת המופע של להקת "משינה".
- 7.3 בתחום אחריות המרחב לא ניתנה הוראה הן בזמן התכנון והן בזמן הביצוע, לפתוח עוד אזורי כניסה לאתרוק, שיאפשרו לקהל להיכנס באותו זמן דרך מספר אזורים, ולא ניתנה הוראה לפתיחת אזור ויסות מוקדם של בעלי כרטיסים בחצר האתרוק או במחסומים של כבישי הגישה לאתרוק, למרות קיומם של שטחים פתוחים במקום.
- 7.4 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא תוכנן ולא תורגל מקרה כמו זה שקרה בזמן האסון או מקרה של אסון המוני כלשהו.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

- 7.5 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא נעשה תדרוך ראוי של כל הכוחות במקום לרבות תאום בין כוחות המשטרה השונים לבין כוחות האבטחה השונים.
- 7.6 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא היו מספיק כוחות משטרה באזור שער הכניסה בשל הקונספציה המוטעית שלפיה יכולה להתעורר בעיה רק בקדמת הבמה.
- 7.7 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא היתה שליטה מספקת על אזור הקהל מחוץ לכניסה, ולא נתקבלה תמונה עדכנית בכל רגע על המצב בכניסות הן בתוך האתרוק והן מחוצה לו, כך שההיערכות תוכל להשתנות בו-בזמן בהתאם לשינוי הנסיבות בשטח.
- 7.8 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא היתה שליטה מספקת על הכניסה לאתרוק. הועדה מעריכה שלו היו מוצבים כוחות משטרה במידה מספקת מחוץ לאתר, ניתן היה לקבל התרעות בזמן אמת על ההתקהלות, ולהערך טוב יותר להתמודדות עם הקהל.
- 7.9 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק לא נשקלו בצורה נכונה, נתוני השטח והקהל ולא ניתנו ההוראות ההכרחיות ליצירת שטח ויסות מוקדם בתוך חצר האתרוק או במחסומי דרכי הגישה לאתרוק הגם שיש שטחים פתוחים במקום.
- 7.10 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק עם היווצרות נתוני החירום בשטח הועדה סבורה כי במקום להתחיל ולשלוט מיידית בארוע באמצעות הכוחות הקיימים, המתינו בטעות לבואו של כוח תגבורת אשר היה צריך להיות ברור שיתעכב מאד בשל עומס בדרכי הגישה למקום.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

- 7.11 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק ולמרות היווצרות לחץ כבד של הקהל בכניסה, כבר אז לא רק שלא ניתנה הוראה לפתיחת כל השערים קודם להופעת להקת החימום "טיפקס" אלא ככל הנראה שניתנה הוראה לסגור את השערים שמצפון ומדרום לשער החירום באזור הכניסה, עובדות שכולן ביחד גרמו לפריצתו של שער החירום, בהעדר מובילים שיכלו לסגור ולחסום בצורה כלשהי את הקהל לפני שהגיע לשער עצמו.
- 7.12 בתחום אחריות הפיקוד באתרוק בנסיבות שנוצרו בשטח צריך היה לאפשר באופן זמני, כניסה של אנשים לאתרוק (שהיה כמעט מלא, אם כי לא לגמרי) ללא "בדיקת כבודה" (בדיקה בטחונית) וללא בדיקת הכרטיסים, וזאת כצעד חירום מחשש לפגיעה אפשרית של אנשים.

1. פינוי והצלה

1. איזור עד"י ואילת (ערד, דימונה, ירוחם ואילת) הוא האיזור האחראי על פסטיבל ערד. מנהל האיזור, אלי בן קסוס, היה בזמן הארוע בתחנת דימונה (בזמן בדיקת הועדה היה בחו"ל, ועל כן לא זומן לתת עדות). מר שלמה עמר הוא סגן מנהל האיזור, ובעת האסון - היה אף הוא בדימונה והגיע בסביבות השעה 23.00 לאתר.
2. מד"א העמידה לרשותנו את התחקיר שנעשה על ידה מיום 26.7.95 את תחקיר מר"פ דרום מיום 20.7.95, וכמו כן הועמד לרשות הועדה לפי בקשתה נוהל מס' 3.31.3 משנת 1988, יומן תורן המוקד, ותורת הפעלת מד"א באר"ן (ארוע רב נפגעים) בשגרה.
3. איזור עד"י נערך לתקופת הפסטיבל בכוח של ששה אמבולנסים ותער"ן אחד (תחנת עזרה ראשונה) מאויישים בצוות רפואי מתנדב, וכמו כן ברופא נוסף לרופא הקבוע בשר"ל (שירות רפואי לילה) (לפי עדות אחרת היו בסה"כ 3 רופאים).

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

באתרוק בזמן מופע הפרידה של "משינה", נערך מד"א בכוח של תער"ן ושני אמבולנסים ובצוות של רופא אחד, פאראמדיק אחד, וחובשים מתנדבים.

4. יצויין כי מבחינת השגרה, הרי ארוע רוק מוגדר בנוהלי מד"א כארוע בינוני בסדרי הגודל של הקהל שהיה באתרוק, שבו הקהל הוא קהל צעיר, ותנאי השטח אינם תנאים קשים מבחינת מד"א. לפי נוהלים אלו, הוקצו על ידי מד"א לארוע באתרוק, יותר כוחות ממה שנדרשו. ואולם, יש לציין כי במד"א, כאמור, קיים גם נוהל אר"ן בשיגרה. לפי העדויות, האחראים באיזור לא נערכו ע"פ נוהל זה ולא הכינו את שטחי הפינוי כנדרש בו. גם כשהתחיל הארוע, וכשקרה האסון, לא נזכרו במד"א בנוהל הזה אשר קובע בדיוק איך וכיצד יש לפעול בכל תחום ותחום - ובודאי שלא תירגלו אותו ולא פעלו על פיו.

5. חברי הועדה התרשמו כי בעוד שעם קרות הארוע פעלו אנשי מד"א כמיטב יכולתם, ובמסירות, ביחד עם מתנדבים שבאו מקרב הציבור, הן באתרוק והן בתחנת מד"א, הרי בכל זאת, ובין השאר על פי עדויות כתובות, שהגיעו לוועדה לאחר שפנתה לציבור נוהל הטיפול הרפואי והפינוי לא פעל כראוי.

5.1 כך למשל, נראה שהרופא היחיד שהיה באתר, עזב אותו מיד בראשית הארוע על פי שיקול רפואי שלו, בשל טיפול בבחורה שמצב פציעתה חייב אותו, לדבריו, לנסוע ביחד איתה לתחנת מד"א, ונראה כי הוא לא הטיל את האחריות הרפואית לטיפול באתרוק, בהעדרו, על מישהו אחר.

5.2 לפי עדות בכתב שהגיעה לוועדה, טופלה פצועה באתר בצורה שגויה על ידי הנשמה ממכיל חמצן ריק ועיסוי לב וחזה, שלא התאים למצבה באותה עת.

5.3 לפי עדויות אחרות בכתב, תחנת מד"א אשר אליה הובאו כל הפצועים מאתרוק לא נערכה כראוי ולא פעלה כראוי לקליטת הפצועים.

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

5.4 עוד הראו העדויות כי מקום ההיערכות של מד"א באתרוק לא היה ערוך ע"פ הנוהל, ללא תנאי טיפול נאותים - תאורה חלשה, ללא גידור או תיחום למניעת הפרעת הקהל בטיפול בפצועים. המקום היה ללא שילוט וסימון להכוונת הפצועים ומיונם. נתיב פינוי הפצועים בתוך האתר ודרך הכניסה והיציאה של האמבולנסים לא היו פנויים, לא היו משולטים ולא היו מוארים, דבר שגרם לעיכובים בהובלת הפצועים ובתנועת האמבולנסים אל האתר וממנו.

6. כאמור, מנהל איזור עד"י לא היה זמין לעדות. עדותם של סמנכ"ל מד"א, חיים דגן, ושל מ"מ מנהל מחלקת כוננות ומבצעים, יוסי כהן, לא היתה מספקת ולא נתנה תמונה מקיפה על האירוע, וזאת למרות שהועדה המתינה, לבקשת מנכ"ל מד"א, עד שיערך תחקיר פנימי (שאף אותו מצאה הועדה לא מספק).

חברי הועדה מצאו, איפוא, שלמעט ההיערכות הראשונית שכללה הקצאת אמצעים וכ"א, וקביעת מקום הפינוי באתר, לא היתה מד"א ערוכה כיאות לטפל באירוע - הן בשלב התכנון והן בעת האירוע.

סוף דבר

מעבר למסקנות הביניים שלעיל, מבקשים חברי הועדה לציין, כי לא מצאו ע"פ העדויות, שהקהל באתרוק במופע של "משינה", היה קהל אלים ועויין באופן מיוחד. נכון שהיה זה קהל שהיה "אחוז בדיבוק" להיכנס לארוע, בין עם כרטיס ובין בלי כרטיס, וזאת בשל העובדה שהיה זה מופע הפרידה של "משינה", עובדה שכאמור היתה צריכה להיות מובאת בחשבון.

בנוסף לכך מבקשים חברי הועדה לציין, כי נוכח העדויות סביר מאד להניח שגם אנשים שעמדו קרוב מאד לארוע, לא יכלו לדעת אל-נכון מה מתרחש בקרבתם. על רקע זה ניתן להסביר תופעות של אדישות, אטימות או עליזות שלא היו במקומם מיד לאחר האסון.

ולבסוף, חברי הועדה רואים לנכון להדגיש שפסטיבלים מקוריים מסוגו של פסטיבל ערד, נראים חשובים ויפים לוועדה, וראוי להמשיך את התמיכה בהם. אולם בו-בזמן ראוי כי הארועים יתנהלו ע"פ נוהלי תקינה, ארגון וניהול ברורים ומוגדרים במיוחד בתחום האבטחה, הבטחון, הבטיחות והסדר

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

פרק ב'

המלצות

1. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יקבע מטעמו נהלים ברורים שינחו את חברי ההנהלות הציבוריות בעמותות שבתחום טיפולו של המשרד, ואשר זכות לתמיכתו. בנהלים אלו יש להדגיש את הצורך בקביעת תחומי האחריות של ההנהלות הציבוריות בדומה לאלו של מועצות מנהלים בחברות, ואת תחומי התיפקוד שלהם, וכמו כן יש לדאוג לתיחום ברור בין תפקידיה, סמכויותיה ותחומי אחריותה של ההנהלה הציבורית, לבין אלו של רשויות מקומיות או גופים שלטוניים אחרים שהעמותות סמוכות להם.
2. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יתנה את המשך התמיכה התקציבית שהוא מעניק לעמותות שבתחום טיפולו, בעריכת "ספר נהלים" מתאים לכל עמותה, אשר יכלול את הכללים והכלים לפעילות נכונה של ההנהלה הציבורית ושל העמותה כאמור לעיל.
3. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות (בתיאום עם המשרדים הנוגעים בענין) ייזום חקיקה מתאימה למינויו של קב"ט לארועים המוניים שבתחום טיפולו ותמיכתו בפרט, ובתחום הטיפול או התמיכה של איזה משרד ממשלתי או גוף ציבורי שהוא, בכלל.
4. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות (בתיאום עם המשרדים הנוגעים בענין) ייזום הוצאת תקנות מיוחדות לרישוי אתרי מופעי חוץ רבי משתתפים (זמניים וקבועים) תחת כיפת השמים, זאת כיון שבתחום זה אין הוראות מיוחדות. הוראות הרישוי הכלליות, על פי חוק רישוי עסקים, חוק הבטיחות במקומות ציבוריים וכיו"ב, אינן מבטיחות במידה טובה מספיק את הבטיחות, הבטחון, האבטחה והסדרנות בארועים כאלה, וכן אינן מגדירות קריטריונים

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

מומלץ כי התקנות יתנו ביטוי חד-משמעי ככל שניתן לתקינה הספציפית הראויה בכל הנוגע למתקנים שבשטח האתר: לבמה, לשטחי עזרה ראשונה, לשערי כניסה ויציאה, לפתחי מילוט ולדרכי מילוט, לנתיבים פנויים להעברת פצועים, לגידור ותיחום האתר, לשטחים המינימליים לאדם, לחפצים מסוכנים בתוך האתר, ולכל נושאי האבטחה, הבטחון הבטיחות והסדר הציבורי באתר.

5. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יבקש לקבל המלצות מועדת מומחים מקצועית, ולבדוק בעקבות המלצותיה את האפשרות לחייב רישויים של מפיקים וחברות ההפקה בארץ, בנושאים שבתחום טיפולו ותמיכתו. מומלץ כי המשרד יבקש לקבל חוות דעת משפטית לגבי האפשרות ליזמת חקיקה שתיקבע את הצורך ברישוי חוקי של מפיקים פרטיים וחברות הפקה פרטיות, דרכי פעולתם, הגדרת תפקידם, וכיו"ב נושאים אשר יסדירו באופן חוקי את תחום ההפקה הפרטית בארץ.

6. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יבקש לקבל המלצות מועדת מומחים מקצועית ולבדוק בעקבות המלצותיה את מצב חברות האבטחה הפרטיות ואנשי האבטחה הפרטיים בארץ. (יצוין כי קיים חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, תשל"ב-1972, ואולם הן החוק והן תקנותיו אינם ישימים כפי שהם, לגבי חברות האבטחה. ניתן ללמוד כמובן מחוק זה לגבי החקיקה המומלצת כאן). מומלץ כי המשרד יבקש לקבל חוות דעת משפטית לגבי האפשרות ליזמת חקיקה שתיקבע את הצורך ברישוי חוקי של מאבטחים פרטיים וחברות אבטחה פרטיות, דרכי פעולתם, הגדרת תפקידם וכיו"ב נושאים אשר יסדירו באופן חוקי את תחום האבטחה הפרטית בארץ.

7. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יפנה את תשומת לבו של משרד הבריאות, באמצעות שר הבריאות, האחראי גם על חוק מגן דוד אדום, תשי" - 1950, לפרק המסקנות הנוגע לשירותי פינוי והצלה, ולצורך לקיים בדיקה מקצועית ויסודית לגבי קיום נהלי מד"א, ביצוע בפועל של שירותי מד"א באתרוק במופע הפרידה של "משינה", והעמידה בכללים

מדינת ישראל

משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

8. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות ידאג להעביר ממצאי ועדה זו לטיפול של משרד המשטרה, ולקבל ממשרד המשטרה את כל חומר החקירה בנושא פסטיבל ערד, ולתאם עם משרד זה את המסקנות הנוספות אשר יעלו ממסקנות ועדת החקירה המשטרית שמונתה במקביל למינויה של ועדת הבדיקה, וכן כל חומר חקירה ומסקנות רלבנטיות נוספות שיעלו מחקירות צוותי החקירה המיוחדים, שהוקמו, בנושא מכירת הכרטיסים, והאחריות לגרימת מוות ברשלנות באתרוק בזמן המופע של "משינה". בהקשר זה מומלץ, כי המשרד יפנה למשטרה, על מנת שתחקור את הליך תכנון ואישור האתרוק, מתוך חשד לכאורה של הליך לא חוקי ורשלני.
9. מומלץ כי משרד האמנויות ומשרד המשטרה יקימו ועדת מעקב משותפת ליישום של המסקנות וההמלצות של ועדת החקירה, ועדת הבדיקה, ומסקנות שיוצאו על ידי כל צח"מ שמונה בענין.
10. חברי הועדה ממליצים כי משרד האמנויות יפעיל לאלתר את ועדת המעקב שעל הקמתה הומלץ בסעיף 9 לעיל, וזאת משום שיש להניח שעד לביצוע של כל ההמלצות שפורטו לעיל, או אפילו חלקן, ובמיוחד עד להבשלתה של יזמת חקיקה כלשהי, יתקיימו ארועים המוניים, פסטיבלים ומופעי רוק רבים, אשר להמלצות אלו יש רלבנטיות לגביהם. מומלץ איפוא, שעד להשלמת כל ההליכים, תבצע ועדת המעקב האמורה את עבודת הפיקוח הנדרשת לצורך אבטחה, בטחון ובטיחות של ארועים אלו, לרבות הוצאת נהלים מתאימים בענין, עד לחקיקה הנדרשת.
11. חברי הועדה ממליצים, כי המסקנות וההמלצות שבמסמך זה, יועברו לעיונו של היועץ המשפטי לממשלה, לבחינת ההיבטים המשפטיים הנובעים ממסקנות הועדה.

מדינת ישראל

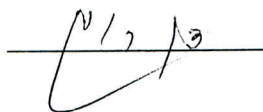
משרד המדע והאמנויות
מינהל התרבות והאמנות

דף חתימות

תא"ל (מילי) דוד אגמון - יו"ר הועדה

אלי"מ (מילי) בצלאל טרייבר

ד"ר דן רונן מנהל האגף לתרבות ולאמנות במשרד המדע והאמנויות

רענן דינור - מנהל האגף לתרבות בעיריית ירושלים

נצי"מ משה קראדי - רמ"ח מבצעים ובטי"פ, מטא"ר, משטרת ישראל

ארנה לין - עו"ד
